

Ewa Małgorzata Szepietowska,
Aneta R. Borkowska, Beata Daniluk

Sprawozdanie z konferencji *Lurian Approach in International Psychological Science (Rosja, Jekaterynburg)*

Zakład Psychologii Klinicznej i Neuropsychologii, Instytut Psychologii UMCS, Lublin, Polska

Adres do korespondencji: Ewa Małgorzata Szepietowska, Zakład Psychologii Klinicznej i Neuropsychologii UMCS, pl. Litewski 5, 20-080 Lublin, tel.: +48 81 537 60 64,
e-mail: ewa.szepietowska@poczta.umcs.lublin.pl

W dniach 13–16 października 2017 roku w Jekaterynburgu (Rosja), w gmachu Uralskiego Uniwersytetu Federalnego im. Pierwszego Prezydenta Rosji Borysa Jelcyna (URFU), odbył się piąty międzynarodowy kongres dedykowany Aleksandrowi R. Łurii, wybitnemu rosyjskiemu neuropsychologowi – Lurian Approach in International Psychological Science. Rok 2017 to 115. rocznica urodzin i zarazem 40. rocznica śmierci Łurii. Kongres zorganizowały: rosyjskie Ministerstwo Edukacji i Nauki, Rosyjska Akademia Edukacji, Uralski Federalny Uniwersytet im. Borysa Jelcyna oraz Moskiewski Uniwersytet Państwowy im. Michaiła W. Łomonosowa we współpracy z wieloma stowarzyszeniami (m.in. Russian Psychological Society i American Psychological Association). W kongresie uczestniczyło ponad 500 osób – wybitnych naukowców, praktyków i studentów z 20 krajów z prawie

wszystkich kontynentów. Polska była reprezentowana przez autorki niniejszego sprawozdania oraz prof. Marię Pąchalską (komitet naukowy) i prof. Bożydara Kaczmara (komitet programowy).

Nie była to pierwsza konferencja naukowa skoncentrowana wokół zagadnień diagnozy i rehabilitacji neuropsychologicznej realizowanych zgodnie z modelem zaproponowanym przez Łurię, jego współpracowników i uczniów, współcześnie stanowiącym podstawy neuropsychologii. Poprzednie konferencje odbyły się w Moskwie (1997, 2002, 2008, 2012), Biełgorodzie (2008) i Petersburgu (2010). Kim zatem był człowiek, którego idee pozostają aktualne po ponad 40 latach od jego śmierci? Wczesne zainteresowania Łurii (rok 1921) ukształtowały się pod wpływem Zygmunta Freuda i psychoanalizy. Później zaś, wspólnie z Lwem Wygotskim i Aleksiejem Leontiewem, rozwijał psychologię rozwojową, akcentując wpływ zarówno czynników środowiskowych, jak i genetycznych na rozwój psychiczny dzieci. Wydarzenia II wojny światowej i ogromna liczba osób, które doznały uszkodzeń mózgu, stały się dla Łurii okazją do opisu skutków patologii mózgu i podstawą badań mózgowych mechanizmów funkcji psychicznych, przejawów ich dezintegracji, a wreszcie metod usprawniania. Dzięki temu Łuria stworzył nowoczesną propozycję rozumienia relacji mózg – zachowanie oraz nakreślił główne idee diagnostyki i rehabilitacji neuropsychologicznej.

Udział tak wielu psychologów, pedagogów, logopedów, lekarzy i specjalistów innych dziedzin w jekaterynberskim kongresie odzwierciedla trwałość nurtu określanego jako łurianizm (*lurianism*), łączącego klasyczną i nowoczesną neuropsychologię. Uczestnicy jednoznacznie wskazali na niezwykłą umiejętność Łurii, który zjednoczył wokół neuropsychologii ludzi pochodzących z różnych zakątków świata. W tej grupie są również nasi Nauczyciele, których doświadczenie zdobyte we współpracy z Łurią i jego zespołem stało się podstawą rozwoju neuropsychologii w Polsce, szczególnie zaś w Lublinie (prof. Marceli Klimkowski, prof. Bożydar Kaczmarek, prof. Anna Herzyk).

Integrację ujęć tradycyjnych i współczesnych odzwierciedla tematyka wykładów plenarnych, sesji i warsztatów. Uczestnicy przywoływali klasyczne (łurianowskie) tezy, podając także ich nowe zastosowania w licznych obszarach psychologii. W pierwszym dniu kongresu tematyka wykładów plenarnych koncentrowała się wokół kierunków rozwoju współczesnej neuropsychologii w oparciu o model Łurii (prof. Głozman – Rosja, prof. Peña-Casanova – Hiszpania, prof. Asmolv i Falikman – Rosja, prof. Uskova – Rosja, prof. Ardila – USA, prof. Kotik-Friedgut – Izrael, prof. Zinchenko – Rosja, prof. Akhutina – Rosja, prof. Anauate – Brazylia

i wielu innych). Michael Cole (USA) w wykładzie prowadzonym przez Skype'a mówił o nieprzemijającym wkładzie Łurii w rozwój światowej psychologii.

W kolejnych dniach wykłady podzielone były na 12 sekcji tematycznych, poświęconych: (neuro)psychologii kulturowej (np. mentalizacja a kultura, ewolucja umysłu, psychologia kliniczna dziecka a kultura, czynniki kulturowe a osobowość, świadomość/nieświadomość w ujęciu Wygotskiego); neuropsychologii XXI wieku (np. nowe metody diagnozy neuropsychologicznej, lateralizacja jako predyktor psychofizjologicznych cech człowieka, język jako złożony system funkcjonalny, zaburzenia pamięci w chorobie Huntingtona, procesy hamowania i uwagi u dzieci z ADHD, zaburzeniami opozycyjno-buntowniczymi i autyzmem, subiektywne poczucie zaburzeń poznawczych – przyczyny i znaczenie w ocenie klinicznej, mózgowo mechanizmy afektywnej fluencji słownej); rehabilitacji neuropsychologicznej (np. rehabilitacja osób z afazją lub zaburzeniami funkcji wykonawczych, zastosowanie okulografii w rehabilitacji pacjentów z agnizją wzrokową, techniki komputerowe w rehabilitacji deficytów poznawczych, metody rehabilitacji w zaburzeniach rozwojowych); neurolingwistyce (np. analizy narracji osób z chorobą Alzheimerera, ocena funkcji językowych w afazji, mózgowo mechanizmy generowania czasowników i rzeczowników); diagnozie i rehabilitacji osób chorych psychicznie i somatycznie oraz seniorów (pamięć werbalna a depresja u seniorów, zaburzenia pamięci u osób uzależnionych od alkoholu, deficyty funkcji wykonawczych a ruchy oczu); psychologii rozwojowej, edukacji i psychologii organizacji (np. asymetria półkulowa a stres w sytuacji oceny, zaburzenia uczenia się dzieci z ADHD); neuropsychologii różnic indywidualnych (np. lateralizacja u adolescentów z Arktyki, zaburzenia zachowania u dzieci z grupy ryzyka zaburzeń rozwojowych, zaburzenia rozwoju dzieci z padaczką); psychofizjologii i neurofizjologii (np. neurofizjologiczne wskaźniki zaburzeń poznawczych dzieci z ADHD, neurogeneza, P300 – analiza potencjału wywołanego, neurofizjologia zachowań przestępczych). Następne sekcje tematyczne dotyczyły: psychologii osobowości (np. wandalizm, odpowiedzialność jako cecha zintegrowanej osobowości); wczesnego rozwoju dzieci (np. identyfikacja płciowa we wczesnym rozwoju, diagnoza dzieci z alalią, relacje dziecko – rodzice jako czynnik kształtujący rozwój dziecka); wspomaganie dzieci z zaburzeniami uczenia się (np. aktywność mózgu u studentów o różnych kompetencjach poznawczych, funkcje wykonawcze dzieci uczonych techniką Montessori, fobia matematyczna). Ostatnią sekcję zorganizowali młodzi naukowcy, którzy mówili m.in. o neuropsychologicznych skutkach patologii jąder wzgórza, wzorcach EEG w wirusowym zapaleniu mózgu czy percepcji czasu u młodych osób z depresją.

Tematami warsztatów były: komputerowe metody oceny neuropsychologicznej dzieci w 6.–9. roku życia, gry jako techniki korekcyjne zaburzeń uczenia się u dzieci, wsparcie dzieci z różnymi formami dysontogenezy, relacje dziecko – rodzic jako czynnik kształtujący rozwój poznawczy i emocjonalny małych dzieci, problemy diagnozy rozwoju dzieci, zastosowanie bajek w diagnozie i terapii dzieci, praktyki (metody) myślenia wizualnego.

Ostatni wykład plenarny poświęcono neuropsychoanalizie, ze szczególnym uwzględnieniem wkładu Łurii w integrację podejścia psychodynamicznego i neuropsychologicznego.

W ramach kongresu możliwy był wyjazd do oddalonego o 250 km miasta Kisegach, gdzie Łuria pracował w szpitalu neurochirurgicznym w latach II wojny światowej. Odbyła się tam uroczysta sesja dotycząca patrona konferencji, zakończona złożeniem kwiatów pod tablicą pamiątkową.

Tematyka kongresu obejmowała różne obszary teorii i praktyki neuropsychologicznej. Niezależnie od bogactwa programowego nasze uznanie zyskała znakomita organizacja i atmosfera.

Na zdjęciu od lewej: dr hab. Ewa M. Szepietowska, dr Beata Daniluk, dr hab. Aneta R. Borkowska z Zakładu Psychologii Klinicznej i Neuropsychologii UMCS w gmachu URFU. Fotografia z archiwum własnego